
Nem kérdés

Ábrahám Attila*

Tanulmányunkban a női-férfi lét, mint jogi tény jellegét vizsgáljuk, hogy a női-férfi meghatározottságból milyen következmények fakadnak ma a sport területén. Tanulmányunk, a sportjog területén a jogi szabályozókra, jogszabályokra, bírósági döntésekre, valamint „softlaw”-ra¹, különösen egyes sportági szabályzatokra koncentrálnak. Egyetértünk Nemes Andrással, hogy „a globális sportjog az országhatárokat átívelő normákat is felöleli”.² A nemi besorolást három megközelítésben vizsgáljuk: biológiai, társadalmi, jogi. Tanulmányunknak nem célja a női-férfi, illetve az ún. harmadik nem által felvetett kérdések teljes körű, jogi, morális, biológiai, teológiai, etc. vonatkozásait feltárni, illetve megválaszolni.

1. A nem meghatározásának háttere

A nem biológiai alapú meghatározása több tényezős, beszélhetünk genetikai, gonadális, illetve genitális nemről. A genetikai nem meghatározása az ún. kromoszómákon alapul, az XX kromoszómapár esetén genetikai női-, XY kromoszómapár esetében férfi nemről beszélünk. A gonadális nem az ivarmirigyek –petefészkek, illetve a herék – meglétén, a genitális nem a nemi szervek meglétén alapul. A biológiai nem eldöntéséhez figyelembe kell venni az ún. ivari jeleket, mint a fajra jellemző, meghatározott életkorban jelentkező tulajdonságokat.³

Társadalmi nem alatt a társadalmi szerepelvárások összességét értjük, amelyeknek a biológiai értelemben nők és a férfiak megfelelnek.⁴Ezzel megegyező tartalmú definíciót ad az Európa Tanács ún. Isztambuli egyezménye.⁵A társadalmi

---

* Olimpia bajnok, Fitness Akadémia - jogi igazgató.

¹ SÁRKÖZY, Tamás, Magyar Sportjog - Az új Polgári Törvénykönyv után, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2015, 18-21

² NEMES, András, A sportjog a jogelméleti „hitviták” keresztüzében, Acta Universitatis Szegediensis : actajuridica et politica, (78). pp. 468-481. (2015) Forrás: <http://acta.bibl.u-szeged.hu/45293/2019.02.28>

³ Magyar Nagylexikon 10 Ir-Kip, Magyar Nagylexikon Kiadó, Budapest, 2000, 90.o

⁴ American Psychological Association - What is the difference between sex and gender?Forrás: <https://www.apa.org/topics/lgbt/transgender2019.03.01>

⁵ Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, Article 3 – Definitions (c) Forrás:

nemnek léteznek egyéb, tartalom bővítő meghatározásai.⁶ A társadalmi nem meghatározásának csak kiindulópontja a biológiai nem.⁷ Az egyén társadalmi neme komplex összessége három területnek, úgymint a testalkat, az identitás, a külső megnyilvánulás.

A nem jogi meghatározására hat a biológiai nem és hathat a társadalmi nem is, de ezektől elkülönül. Az élve születéssel keletkező adatok meghatározott körét az anyakönyv tartalmazza.⁸ A nem jogi megállapítása a születési bejelentési jegyzőkönyv alapján kerül az anyakönyvbe. A születési jegyzőkönyvben az újszülött nemét szemrevételezéssel állapítják meg.

2. A nem meghatározásának problémái

A ténszerűnek tekinthető biológiai nem meghatározása is komoly nehézségekbe ütközhet. Az orvostudomány több esetben állapít meg az XX vagy XY kromoszómapártól eltérést. Ilyen pl. az 1938-ban leírt ún. Turner szindróma⁹, az 1942-ben leírt ún. Klinefelter szindróma¹⁰, az 1959-ben leírt ún. Jacobs szindróma¹¹ és az ún. Tripla X szindróma.¹² Az ivarmirigyekre alapozott nemi meghatározás korlátját jelenti a szakirodalomban Hermafroditaeverus néven ismert jelenség, amely során a hereszövet és petefészekszövet is kialakul, amelyek – elméletileg – képesek spermiumok és petesejtek termelésére is.¹³ A hiperandrogenizmus¹⁴ egy androgén túlsúlyos állapot, amely esetében a női szervezet androgén (férfi nemi hormon) szintje magasabb, mint a női szervezetben általában. Az androgén hormonok közé tartozó tesztoszteron szteroid hormon, főleg a herékben termelődik, de a mellékvesekéreg is termeli. Emiatt a női szervezetben is

---

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482e> 2019.03.01

⁶ KOVÁTS Eszter, A sokjelentésű gender és elhallgatott ideológiai különbségeink politikai ára Forrás: <https://merce.hu/2018/12/29/a-sokjelentesu-gender-es-elhallgatott-ideologiai-kulonbsegeink-politikai-ara/> 2019.02.28

⁷ GenderSpectrum, UnderstandingGender Forrás: <https://www.genderspectrum.org/quick-links/understanding-gender/> 2019.02.28

⁸ 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról 1. § (1) (2017.10.02)

⁹ TURNER, Henry Hubert "A Syndrome of infantilism, congenitalwebbedneck, and cubitusvalgus." Endocrinology 1938, 23, 566-574.

¹⁰ KLINEFELTER, Harry F. Jr., M.D.; REIFENSTEIN, Edward C. Jr., M.D.; ALBRIGHT, Fuller Jr., M.D. „SyndromeCharacterizedbyGynecomastia, Aspermatogenesiswithout A-Leydigism, and IncreasedExcretion of Follicle-StimulatingHormone” The Journal of ClinicalEndocrinology, Volume 2, Issue 11, 1 November 1942, 615-627

¹¹ JACOBS, PatriciaAnn, STRONG, John Anderson, A case of human intersexualityhaving a possible XXY sex-determiningmechanism. Nature 1959 Jan 31;183(4657):302-3.

¹² JACOBS, P. A., BAIKIE A.G., COURT BROWN W.M., MACGREGOR T.N., MACLEAN N., HARNDEN D.G., Evidencefortheexistence of the human „superfemale” The LancetVolume 274, No. 7100, p423–425, 26 September 1959

¹³ BRENNER, Sydney, H. MILLER, Jeffreyszerk. Encyclopedia of GeneticsVolumeTwo, Academic Press London 2002., 924-925

¹⁴ HALÁSZ, Zita Mellékvese eredetű hiperandrogenizmus In: LEÖVEY, András, NAGY V, Endre, PARAGH, György, RÁCZ, Károly (szerk.) Az endokrin anyagcsere-betegségek gyakorlati kézikönyve, Második, átdolgozott és bővített kiadás, Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest 2017, 293-295

megtalálható, csak a férfi szervezethez viszonyítva kisebb mennyiségben.¹⁵ A női szervezetben a vérben keringő tesztoszteron szint 0,06– 1,68 nmol/L, míg a férfi szervezetben 7.7 – 29.4 nmol/L értéket mutat.¹⁶ A veleszületett mellékvese hiperplázia (Congenital Adrenalin Hyperplasia - CAH) a szexuális szteroidok túlzott vagy hiányos termelését vonja maga után, és megváltoztathatja az elsődleges vagy a másodlagos szexuális jellemzők kialakulását. A születést követően problémát jelent az újszülött nemének megállapítása.¹⁷ A genetikai értelemben hímnemű (XY) magzatnak férfi nemi hormonokra (androgén hormonok) van szüksége ahhoz, hogy férfi ivarszerv fejlődjen ki. Az ún. Androgen Insensitivity Syndrome (továbbiakban: AIS)¹⁸, azaz androgén rezisztencia esetében magzati a herék megkezdik az androgén hormon termelést, de mivel a magzati szövetek érzéketlenek ezekre a hormonokra, a genetikailag férfi magzat külső nemi szerveinek fejlődése női irányba folytatódik.¹⁹

A társadalmi nem vonatkozásában a nemi identitás az egyén legmélyebb szubjektív érzése, tudata saját neméről, ami független lehet a biológia nemtől, független attól, hogy születésekor hová sorolták be és független lehet attól is, hogy a környezet milyen neműnek látja. A nemi identitás nem azonos a szexuális irányultsággal.

Országoként eltérő, hogy a nem meghatározásának jogi szabályozása mennyire veszi figyelembe a biológiai nem (sex) és a társadalmi nem (gender) aspektusait. A magyar jogszabályok nem definiálják külön a nő-férfi nem egzakt fogalmát, nőnek-férfinak az számít, akinek a születési anyakönyvi kivonatában – főszabályként szemrevételezés alapján - a női, illetve a férfi nem kerül feltüntetésre.

3. A harmadik nem

A nem, a nemiség kérdése önmagában is több kérdést indukál. Ezt árnyalja, bonyolítja, ha kilépünk a hagyományos női-férfi nemiség binaritásából. Jelenleg az országok többségében nem ismerik el jogilag a harmadik nem létezését. A harmadik nem mellett érvelők fontos érve, hogy a biológia tudománya elismeri és főszabályként alkalmazza a női-férfi kategorizálást az emberi faj esetében, de egyed szinten elismeri a biológiai sokszínűséget, nem alkot egzakt nő-férfi definíciót, ráadásul az ember biológiai neme megváltoztatható. A harmadik nem

¹⁵ DICKHUTH Hans-Hermann, Sportélettan, sportorvostan, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2005, 162-165.

¹⁶ J HANDELSMAN, David, L HIRSCHBERG, Angelica, BERMON, Stephane Circulating Testosterone as the Hormonal Basis of Sex Differences in Athletic Performance, Endocrine Reviews, Volume 39, Issue 5, 1 October 2018, 803–829, <https://doi.org/10.1210/er.2018-00020>, 2019.03.03

¹⁷ FONYÓ, Attila, KOLLAI, Márk Az orvosi élettan tankönyve 7., átdolgozott és bővített kiadás Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest 2014, 528-529

¹⁸ MORRIS, John McLean, M.D. The syndrome of testicular feminization in male pseudohermaphrodites American Journal of Obstetrics & Gynecology Volume 65, Issue 6, 1192–1211, June 1953

¹⁹ BRENNER, Sydney, H. MILLER, Jeffreys szerk. Encyclopedia of Genetics Volume Four, Academic Press London 2002., 1822

elleni érvek lehetnek vallási alapúak, de az ellenérvek között megjelennek olyanok is, amelyek szerint az emberi jogok kiterjesztése nem elfogadható a társadalmi nem (gender) szabad megválasztására. Az ellenérvek arról is szólnak, hogy az eltérések genetikai hibának tekinthetők, az XX és XY kromoszómapárok esetében 98%-ban kialakul a női és férfi nem

A The New York Times cikke²⁰ szerint több országban, például Ausztráliában, Indiában, Kanadában, Máltán, Németországban, Nepálban, Pakisztánban, Új-Zélandonl ehetővé teszik a jogszabályok az egyéneknek, hogy ne csak nőként vagy férfiként azonosíthatják magukat a hivatalos dokumentumokban. 2016-os adatok alapján a Föld népessége cca. 7,5 milliárd fő, amelynek több mint 20%-a, cca. 1,7 milliárd fő él a fent említett országokban. Vizsgálódásunk során nem találtunk arra utaló tényre, hogy a harmadik nem legalizálása során az országok együttműködtek volna, emiatt az egyes országokban zajló legalizáció menetét az idézett cikkben megállapított sorrendben mutatjuk be.

Az ausztrál kormány korábbi bírósági döntések²¹, valamint az Emberi Jogok Bizottsága²² által készített tanulmányban és konzultációban megjelenő társadalmi igények hatására áttekintette a nemi orientáción és identitáson alapuló diszkrimináció elleni szabályozást^{23,24}. Ezt követően megteremtette a jogi hátteret a változtatásokra, illetve 2013. júliusban kiadott egy útmutatót a nem és a nemi identitás elismerése témakörben.²⁵ z ausztrál Útleveél Hivatal az útleveélben három lehetőséget tüntet fel agender megjelölésére, nő, férfi és a meg nem határozott.²⁶

Indiában a hidzsra(hijra) kifejezést használják az indiai szubkontinensen élő transz neműekre.²⁷ A transz nemű kifejezés is gyűjtő kategória, azokat jelöli, akiknek nemi identitása eltér a születéskori nemüktől.²⁸ A hidzsra közösség egy tagja eljárást indított, hogy hidzsraként és transz neműként sérül az indiai alkotmány²⁹ 14. cikkében meghatározott törvény előtti egyenlőséghez fűződő joga és 21. cikkében meghatározott oktatáshoz fűződő joga, ezért kéri a női és a férfi nemeken kívüli „harmadik nem” elismerését. Az indiai Legfelsőbb Bíróság 2014. április 15-én hozott ítélet 129. pontjában kimondja a „harmadik nem” létezését.³⁰

²⁰ Forrás: <https://www.nytimes.com/2017/08/25/world/americas/canada-passport-x.html?smid=tw-nytimes&smtype=cur>, 2019.02.28

²¹ Az Ausztrál Legfelsőbb Bíróság P15/2011 és P16/2011 számú ügyekben hozott ítélete, Forrás: <http://eresources.hcourt.gov.au/downloadPdf/2011/HCA/42>, 2019.02.28

²² Australian Human Rights Commission Act 1986, Forrás: <http://www.humanrights.gov.au/our-work/legal/legislation#ahrc>, 2019.02.28

²³ Forrás: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2017C00323>, 2019.02.28

²⁴ Forrás: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2014C00002>, 2019.02.28

²⁵ Australian Government Guidelines on the Recognition of Sex and Gender, Forrás: <https://www.ag.gov.au/publications/documents/australiangovernmentguidelinesontherecognitionofsexandgender/australiangovernmentguidelinesontherecognitionofsexandgender.pdf>, 2019.02.28

²⁶ Sex and gender diverse passport applicants Forrás: <https://www.passports.gov.au/passportsexplained/theapplicationprocess/eligibilityoverview/Pages/changeofsexdoborpop.aspx>, 2019.02.28

²⁷ The New York Times Forrás: <https://india.blogs.nytimes.com/2013/12/19/the-ties-that-bind-transgendered-communities/>, 2019.02.28

²⁸ American Psychological Association, Forrás: <https://www.apa.org/topics/lgbt/transgender>, 2019.02.28

²⁹ Forrás: <https://www.india.gov.in/my-government/constitution-india/constitution-india-full-text> 2019.02.28

³⁰ Forrás: <http://supremecourtindia.nic.in/jonew/judis/41411.pdf>, 2019.02.28

Kanadában, a Bevándorlási, menekültügyi és állampolgári ügyek minisztere bejelentése alapján a kanadai útlevélek kiállításánál 2017. augusztus 24 után lehetőség van „X” nemiség (gender) megjelölésére, meg nem határozott „harmadik nemként”.³¹A C-16-os számú jogszabály módosítás 2017. június 17-i hatállyal módosította a kanadai emberi jogi törvényt azzal, hogy a nemi diszkriminációtíalmát kiterjesztette a nemi identitás (genderidentity) és annak kifejezése területekre is.³²

A máltai alkotmány biztosítja az egyén alapvető jogait, a nemi identitástól (is) függetlenül.³³ 2015 óta a máltai jogi szabályozás biztosítja az egyén jogát ahhoz, hogy a nemi identitását – függetlenül a születéskori besorolástól - szabadon megválassza, a nemi identitás megválasztásához nem szükséges semmilyen sebészeti eljárás vagy egyéb kezelés igazolása, azt mindenkinek tiszteletben kell tartania.³⁴

Németországban 2013. november 1. óta lehetséges, hogy születéskor – amennyiben nem eldönthető az újszülöttről, hogy nő vagy férfi - az újszülöttre nem-nélküli bejegyzést alkalmazzanak.³⁵ A karlsruhei német szövetségi alkotmánybíróság 2017. október 10.-i, 1 BvR 2019/16 számú döntése³⁶ megállapítja, hogy a PStG szabályozása – a se nem nő, se nem férfi – összeegyeztethetetlen a német alkotmánnyal³⁷, sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Nem elégséges a negatív-meghatározás (se nem nő, se nem férfi), hanem szükséges a se nem nő, se nem férfi nem meghatározása, azaz a harmadik nem bevezetése. Ennek biztosítására 2018. december 31-ig adott határidőt a testület első szenátusa a jogalkotónak.³⁸

2007-ben Nepálban a Legfelső Bíróság ítéletében kérte fel a kormányt a harmadik nem bevezetésére a jogrendszerbe, hivatkozva a nepáli alkotmányra, a nemzeti és a nemzetközi jog biztosította szabadságjogokra.^{39,40} A 2015. szeptember 20-tól hatályos új nepáli alkotmány rögzíti az állampolgárok jogát a nemi indentitásukhoz illeszkedő azonosításhoz, valamint a nemi identitáson alapuló

³¹ Forrás: https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2017/08/minister_hussen_announcesmajorstep_forwardinggenderequalitybymakin.html, 2019.02.28

³² Forrás: <http://www.parl.ca/DocumentViewer/en/42-1/bill/C-16/royal-assent>, 2019.02.28

³³ Constitution of Malta Chapter IV., 32., 45. (3) Forrás: <http://justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>, 2019.02.28

³⁴ Genderidentity, genderexpression and sex characteristicsact 3. (3)-(4), 13. (1)Forrás: <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=12312&l=1>, 2019.02.28

³⁵ Personenstandsgesetz (továbbiakban: PStG) 22. § (3)

³⁶ Forrás: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2017/10/rs20171010_1bvr201916.html, 2019.02.28

³⁷ Grundgesetz, Die Grundrechte Artikel 1. (1), Artikel 2. (1), Artikel 3. (1) Forrás: <https://www.bundestag.de/grundgesetz> 2019.02.28

³⁸ zumBeschluss des ErstenSenatsvom 10. Oktober 2017, 1 BvR 2019/16 Forrás: http://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2017/10/rs20171010_1bvr201916.html, 2019.02.28

³⁹ SupremeCourt döntése Forrás: http://www.supremecourt.gov.np/nkp/full_detail/2404/?keywords=intersex 2019.02.28

⁴⁰ Forrás: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2012/07/Sunil-Babu-Pant-and-Others-v.-Nepal-Government-and-Others-Supreme-Court-of-Nepal.pdf>, 2019.02.28

diszkrimináció tilalmát.⁴¹

Pakisztánban az alkotmány deklarálja, hogy minden állampolgár egyenlő a törvény előtt, valamint tiltja a nemi alapú diszkriminációt.⁴² 2009-ben alkotmányossági beadvány került a hidzsrák (eunuch, unix) ügyében a pakisztáni Legfelső Bíróság elé. A Nemzeti Adatbázis és Nyilvántartási Hatóság (a továbbiakban: NADRA) a legfelső bíróság döntésének megfelelően előrehaladást mutat az eunuchok nemének bejegyzése területén.⁴³ 2017. júniusban a pakisztáni Belügyminisztérium kiállította az első olyan útlevelet, amelyben a nem meghatározásánál nő, férfi megjelölés helyett X szerepel.

Új-Zélandon az Emberi Jogi Bizottság (a továbbiakban: HRC)⁴⁴ 2005-ben tette közzé az Új-zélandi Akció Terv az Emberi Jogokért⁴⁵ dokumentumot, jelenleg hatályos verziója 2010-ben keletkezett⁴⁶. Az akcióterv jogszabályi hátterét a Bill of Rights Act 1990⁴⁷, valamint a Human Rights Act 1993⁴⁸ biztosítja. A születéskor megállapított nem megváltoztatásához a családjogi bíróság döntése szükséges.⁴⁹ Az új-zélandi útlevelet – az új-zélandi útlevél hivatal tájékoztatása szerint – a kérelmező kérésének megfelelő nem alapján állítják ki, amely nem független a születési kivonaton szereplő nemtől. Ez a nem lehet férfi (M), női (F), illetve X, azaz meg nem határozott.⁵⁰

A fent hivatkozott cikkben nem szerepelt Ausztria. Az osztrák alkotmánybíróság G 77/2018 számú döntése kimondja⁵¹, hogy az osztrák hatóságoknak el kell ismerni az ún. harmadik nemet. Javaslatokat tesz annak megjelölésére, úgymint „inter”, „X”, „különböző”, etc., a döntést a törvényhozásra hagyva. Összefoglalóan, a harmadik nemet elismerő jogi szabályozás alapja emberi jogi vagy a biológiai nem beazonosíthatatlansága lehet.

---

⁴¹ Nepáli alkotmány 12. és 18. pont Forrás: <http://www.lawcommission.gov.np/en/wp-content/uploads/2018/09/constitution-of-nepal-2-2.pdf>, 2019.02.28

⁴² Pakisztáni alkotmány Part II: Fundamental Rights and Principles of Policy 25. (1)-(2) Forrás: <http://www.pakistani.org/pakistan/constitution/part2.ch1.html> 2019.02.28

⁴³ A pakisztáni Legfelső Bíróság 43/2009 számú alkotmányossági beadvány ügyében hozott döntése Forrás: http://www.supremecourt.gov.pk/web/user_files/file/const.p_43_of_2009.pdf 2019.02.28

⁴⁴ Human Rights Commission Act 1977 Forrás: http://www.nzlii.org/cgi-bin/download.cgi/cgi-bin/download.cgi/download/nz/legis/hist_act/hrca19771977n49294.pdf, 2019.02.28

⁴⁵ Human Rights Commission Forrás: https://www.hrc.co.nz/files/7914/2389/1092/Action_plan_for_human_rights_2005-2010.html#maincontent, 2019.02.28

⁴⁶ Human Rights Commission Forrás: https://www.hrc.co.nz/files/7014/2388/0544/Human_Rights_Review_2010_Full.pdf, 2019.02.28

⁴⁷ New Zealand Bill of Rights Act 1990, Forrás: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1990/0109/latest/whole.html#DLM225519>, 2019.02.28

⁴⁸ Human Rights Act 1993 Forrás: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1993/0082/latest/whole.html#DLM304269>, 2019.02.28

⁴⁹ Births, Deaths, Marriages, and Relationships Registration Act 1995, Forrás: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1995/0016/70.0/DLM359369.html>, 2019.02.28

⁵⁰ Forrás: <https://www.passports.govt.nz/what-you-need-to-renew-or-apply-for-a-passport/information/>, 2019.02.28

⁵¹ Forrás: https://www.vfgh.gv.at/downloads/VfGH_Entscheidung_G_77-2018_unbestimmtes_Geschlecht_anonym.pdf 2019.02.28

4. A sport és a nemiség

A nemzetközi sportszövetségek egy-egy sportág versenyszabályait és egyéb szabályzatait alkotják meg, működtetik a sportág nemzetközi versenyrendszerét, illetve ellátják a sportág nemzetközi érdekeinek képviselését. Egyes sportágak - például labdarúgás, lovaglás, kajak-kenu, sí, stb. - szerepelnek a világ kiemelkedő sporteseménye, az olimpiai játékok műsorán is. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (továbbiakban: NOB) kiemelkedő szerepe a sport területén megkérdőjelezhetetlen.⁵² Az első újkori olimpián még nem indultak női versenyzők, 1900-tól kezdődően azonban folyamatos a sportolónők szereplése a játékokon. Az Olimpiai Karta arról rendelkezik, hogy a nők szereplését a sport minden szintjén támogatni kell.⁵³ Ennek a rendelkezésnek a hatékonyságát is mutatja, hogy a 2016-os riói olimpián a női versenyzők száma a versenyzői összlétszám kb. 45%-ra növekedett.⁵⁴

Sportoló csak természetes személy lehet,⁵⁵ közülük azok minősülnek versenyszerűen sportolónak (továbbiakban: versenyző), akik részt vesznek valamely sportszövetség által kiírt versenyrendszerben.⁵⁶ Az indulási jog⁵⁷ kérdéskörét és a hazai-, illetve nemzetközi versenyeken részvételre vonatkozó előfeltételeket⁵⁸ – mivel magyar sportolókra vonatkoztatva vizsgálódunk – a magyar jogi és a magyar-, illetve nemzetközi sportszervezetek, sportszövetségek szabályzatai alapján vizsgáljuk. Véleményünk szerint a versenyzők esetében az indulási jog kérdéskörét a Sporttörvényben- és a sportszövetségi szabályzatokban meghatározott előfeltételek mentén érdemes vizsgálni. A Sporttörvényben meghatározottak a versenyengedély, a dopping vétségek és a sportfegyelmi ügyek, illetve azok szankciói, míg utóbbi, a versenyrendszernek megfelelő versenyzői státusz, az életkor, a nem, a nemzetiség, illetve egyéb feltételek. Tanulmányunk a fenti szempontrendszeréből a nemiségre vonatkozó rendelkezéseket vizsgálja.

A magyar sportszövetségek⁵⁹ működtetik a versenyrendszereket, amelyek egy adott sportág nemzetközi szövetsége és a hazai sportszövetsége által meghatározott szabályok szerint szervezett fizikai vagy szellemi sportteljesítményt mérő erőpróba.⁶⁰ Jelezni szeretnénk azt is, hogy a magyar versenyzők nemzetközi-, valamint olimpiai szereplései esetében az indulási jog feltételrendszerének igazodnia kell a nemzetközi sportszövetségek, illetve a NOB

⁵²Lásd még: ÁBRAHÁM, Attila, A sportversenyekre történő nevezési jog egyes kérdései, különös tekintettel a kajak-kenu sportág szabályaira, Miskolci Jogi Szemle, XI. évfolyam, 2016, 1. szám 113.

⁵³Olimpiai Karta 1 The Olympic Movement 2 Mission and role of IOC – 7.

⁵⁴Factsheet, Women in the olympic movement, Update January 2016, Forrás: http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/Women_in_Olympic_Movement.pdf 2019.02.28

⁵⁵ 2004. évi I. törvény a sportról (továbbiakban: Sporttörvény) 1.§ (1)

⁵⁶ Sporttörvény 1. § (3)

⁵⁷ Lásd még: ÁBRAHÁM, Attila, A sportversenyekre történő nevezési jog egyes kérdései, különös tekintettel a kajak-kenu sportág szabályaira, Miskolci Jogi Szemle, XI. évfolyam, 2016, 1. szám 113.

⁵⁸ Lásd még ÁBRAHÁM, Attila – PAPP, Tekla, Néhány gondolat a hivatásos sportoló játékjogáról Jogelméleti Szemle, 2008/3. szám (2008. szeptember 15.), Forrás: <http://jesz.ajk.elte.hu>, 2019.02.28

⁵⁹ Sporttörvény 19. § (1)

⁶⁰ Sporttörvény 77. § q)

szabályozásához.

A sportágak többsége a női és a férfi versenyszámok egyértelmű elkülönítésén alapul. Néhány sportág versenyszámaiban vegyes összetételben küzdenek női és férfi versenyzők, akár nemzetközi versenyeken is, mint például a tenisz vagy a tollaslabda sportágak vegyes páros versenyei, sőt ezek a vegyes páros versenyszámok szerepelnek az olimpiai játékok műsorán is. Néhány sportágban a versenyek, a szakági versenyszámok nemi elkülönítése nem meghatározó vagy kifejezetten tiltott, mint például sakk és a díjlovaglás, hogy olimpiai sportágak szakágait említsünk. A magyar és a nemzetközi lovassport díjlovaglás szakágában a férfi és női versenyszámok elkülönítése kifejezetten tiltott.^{61,62} Sakk sportágban a Magyar Sakkszövetség Versenyszabályzata a Nemzeti válogatotton belül Olimpiai férfi válogatottat és Olimpiai női válogatottat⁶³ határoz meg, a szövegezés szerint a női-férfi válogatottba kerülés alapja az ún. Élő-pontszám utolsó tizenkettő lista átlagához igazodik. Olimpiai női válogatottsághoz 2350 pont feletti, Olimpiai férfi válogatottsághoz 2700 pont feletti eredmény szükséges. Csapatversenyek között Nemzeti Csapatbajnokságot és Női Nemzeti Csapatbajnokságot⁶⁴ határoz meg, egyéni versenyeken, például a Nemzeti Magyar Nyílt Bajnokságon a nők és férfiak indulását is megengedi, míg a Nemzeti Magyar Egyéni Bajnokság női és férfi kategóriában kerül megrendezésre.⁶⁵ A Nemzetközi Sakkszövetség (továbbiakban: FIDE) szabályzata arról rendelkezik, hogy az általa szervezett versenyeken egyaránt indulhatnak nők és férfiak is, de ahol a verseny kifejezetten nőknek kerül meghirdetésre, kiírásra (például női világbajnokság) ott csak női sakkozók indulhatnak.⁶⁶ A FIDE nemzetközi címei⁶⁷ külön tartalmazznak női megjelöléssel fokozatokat, például női nagymester, női nemzetközi mester, de nincs férfi kategória, csak nagymester, nemzetközi mester címeket lehet szerezni, azaz női versenyzők is szerepelhetnek a férfiakkal együtt a nagymesterek listájában. Gyakorlatilag a magyar és a nemzetközi sakk versenyszabályok megegyeznek abban, hogy a férfiak között nők is szerepelhetnek a versenyeken, címekben, rangsorokban, de a női versenyeken, címekben, rangsorokban nem szerepelhet férfi. Álláspontunk szerint ez a szabályozás nem felel meg a nemi alapú diszkrimináció tilalmának.

Az Olimpiai Karta tiltja a diszkrimináció - így a nemi diszkrimináció - minden formáját.⁶⁸ Fontos kérdés, hogy egy-egy sportág szabályozása a női-férfi megkülönböztetéssel mennyire felel meg a diszkrimináció tilalmára vonatkozó

⁶¹ Magyar Díjlovagló Szabályzat, II. fejezet, 22. cikkely 2., Forrás: <http://dijlovaglas.lovasszovetseg.hu/index.php?page=167> 2019.02.28

⁶² FEI Dressage Rules - Article 422 Conditions of participation - 1.3 Forrás: https://inside.fei.org/sites/default/files/FEI_Dressage_Rules_2019_Clean_Version.pdf, 2019.02.28

⁶³ Magyar Sakkszövetség Versenyszabályzat 2.1 Élősport - Nemzeti válogatott Forrás: <http://chess.hu/altalanos-szabalyzatok/> 2019.02.28

⁶⁴ Magyar Sakkszövetség Versenyszabályzat 2.2.2 Csapatversenyek

⁶⁵ Magyar Sakkszövetség Versenyszabályzat 2.2.3 Egyéni versenyek és bajnokságok

⁶⁶ Handbook A. - Administrative Subjects - Chapter 01 - Status, principles and aims of FIDE - 1.4 Forrás: <https://www.fide.com/fide/handbook.html?id=38&view=article> 2019.02.28

⁶⁷ Handbook B. - Permanent Commissions - FIDE Title Regulation effective from 1 July 2014. - 03., Forrás: <https://www.fide.com/fide/handbook.html?id=174&view=article> 2019.02.28

⁶⁸ Olimpiai Karta - Fundamental Principles of Olympism 6.

nemzetközi szabályozásnak. Az Európai Unió Alapjogi Charta (továbbiakban: Alapjogi Charta), különösen annak 21. és 23. cikke rendelkezései⁶⁹ vonatkozásában az Európai Tanács 2004/113/EK irányelve a női-férfi megkülönböztetést elfogadható törvényes célként határozza meg azonos neműek sporteseményei vonatkozásában.^{70,71}

5. A nem meghatározottságának hiányából fakadó nehézségek a sportban

A NOB és más nemzetközi sportszervezetek is - az 1960-as évektől felmerült igények alapján - bevezették a nemiség vizsgálatát. A vizsgálat az ún. Barr-test kimutatására irányult, amely komoly laboratóriumi vizsgálat nélkül alkalmasnak tűnt a sportolók genetikai neme meghatározására. A vizsgálat azonban nem volt hibamentes, valamint a biológiai paraméterek közül csak a genetikai nem megállapítására irányult, ezért annak használata mellőzésre került például az IAAF esetében 1991-től⁷², helyette komplexebb vizsgálati módszerek kerültek bevezetésre. A NOB 1996-ban, Lausanne-ban szervezett világkonferenciát, amely állásfoglalásának 10. pontja sürgeti a nemi vizsgálat rendszerének mellőzését.⁷³ A 2003-ban elfogadott Stockholmi Nyilatkozatban⁷⁴ rögzítették azokat a feltételeket, amelyeknek teljesülnie kell, hogy egy nem-váltó (transznemű) sportoló indulhasson az új nemének megfelelő versenyszámokban.⁷⁵ A londoni nyári olimpiai játékok előtt - 2012. június 22-én Lausanne - jelent meg a női hiperandrogenizmus

⁶⁹ Alapjogi Charta Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=HU> 2019.02.28

⁷⁰ A Tanács 2004/113/EK irányelve (2004. december 13.) a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról, (16)

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0113&from=HU> 2019.02.28

⁷¹ A női-férfi megkülönböztetés a sportban eredményezhet nemek közötti jogszerű eltérő díjazást is: *CasebeforetheChâlons en Champagne AdministrativeCourt, France* (28January 1999, cases 98-711 and 98-1034) Forrás: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/IOC/Who-We-Are/Commissions/Sport-and-Law/Collection-of-sports-related-case-law.pdf> 2019.06.02

⁷² IAAF MedicalManual- Chapter 13: Specialissues of femaleathletes Part 2 GenderVerification and Sex Reassignment Policy A. History Forrás: <https://www.iaaf.org/about-iaaf/documents/health-science> 2019.03.18

⁷³ IOC World ConferenceonWomen and Sport, 1996 Forrás: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Conferences-Forums-and-Events/Conferences/IOC-World-Conferences-on-Women-and-Sport/1st-IOC-World-Conference-on-Women-and-Sport-Final-Resolution-Lausanne-1996.pdf> 2019.02.28

⁷⁴ Statement of the Stockholm consensuson sex reassignment in sports Forrás: https://stillmed.olympic.org/Documents/Reports/EN/en_report_905.pdf, 2019.02.28

⁷⁵ Lásd még: Kaveczki Andrea - A jogi nemváltoztatás útvesztői Magyarországon, Forrás: <https://arsboni.hu/a-jogi-nemvaltoztat-as-utveszt-oi-magyarorszagon-2/> 2019.06.02 és Takács Judit – Mocsonaki László – P. Tóth Tamás - A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) emberek társadalmi kirekesztettsége Magyarországon Forrás: <https://szociologia.tk.mta.hu/uploads/files/archive/LMBT-ZAROTANULMANY-logosFF.pdf> 2019.06.02

témájában szabályozás a NOB orvosi és tudományos bizottsága részéről.⁷⁶ A szabályozás elismeri, hogy a biológia ismer a női-férfi kategóriák melletti köztes állapotokat. Az interszex sportolók a hivatalos dokumentumaikban feltüntetett nemük alapján általában nő vagy férfi neműek. A női interszex sportolók magas androgén szintje aggályos a versenysport szempontjából. A szabályozás szankcionálási jogot biztosít a NOB vezetése (executiveboard) számára⁷⁷, valamint szabályozza a hiperandrogenizmus esetén lefolytatott eljárást.⁷⁸ A magas androgén szint a World Anti-Doping Agency (továbbiakban: WADA) nemzetközi doppingellenes szervezet által közzétett tiltólistán⁷⁹ is szerepel.⁸⁰ Az androgén hormonok magasabb szintje növeli a teljesítményt, különösen az erőt, gyorsaságot igénylő sporttevékenységek esetében.

A nemzetközi sportszövetségek a NOB által kiadott irányok figyelembevételével alkották meg a saját sportági szabályzataikat, valamint a nemzeti sportszövetségek is ezekhez alkalmazkodtak. Megjegyezzük, az Olimpiai Karta kizárólag a nemzeti olimpiai bizottságok jogaként határozza meg az olimpiai játékokra nevezés lehetőségét.⁸¹ Ezt a kizárólagos jogot a Sporttörvényünk is rögzíti.⁸² Az Olimpiai Karta a nemzeti olimpiai bizottságok feladatául szabja annak ellenőrzését, hogy a nemzeti sportszövetségek javaslatában szereplő versenyzők megfelelnek-e az olimpiai nevezési feltételeknek.⁸³

6. Választottbíróóság döntése női-férfi sportoló kérdésben

Egy 19 éves indiai sportolónő, Dutee Chand 2014. májusában női versenyszámokban versenyzett és nyert aranyérmeket az Ázsiai Junior Atlétika Bajnokságon. A győzelmek után kérdések merültek fel, hogy jogosult volt-e a női versenyszámokban versenyezni. Az indiai Sportminisztérium – a NOB és a Nemzetközi Atlétikai Szövetség (továbbiakban: IAAF) által megadott irányelveknek megfelelően - 2013-ban vizsgálati protokollt hozott létre a hiperandrogén esetek felderítésére. 2014. júniusban az Indiai Atlétikai Szövetség (továbbiakban: AFI) tisztségviselője rutin doppingvizsgálatra kérte fel Dutee Chand-t, majd hiperandrogenizmusra irányuló vizsgálatok következtek. A vizsgálatok alapján az indiai Sporthivatal (továbbiakban: SAI) szerint Dutee Chand nem felel meg az IAAF

⁷⁶ IOC Regulation on Female Hyperandrogenism Forrás: https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2012-06-22-IOC-Regulations-on-Female-Hyperandrogenism-eng.pdf, 2019.02.28

⁷⁷ IOC Regulation on Female Hyperandrogenism – 4. The IOC Executive Board

⁷⁸ IOC Regulation on Female Hyperandrogenism – 5-8.

⁷⁹ Prohibited List Forrás: https://www.wada-ama.org/sites/default/files/wada_2019_english_prohibited_list.pdf, 2019.02.28

⁸⁰ Megjegyzés: a tiltólista egységes, például nincs tekintettel sem az életkori, sem a nemi különbözőségekre. Lásd még: Ábrahám Attila International fight against doping- from legal aspect, In: Mil'nikyPráva V StredoeurópskomPriestore 671, Comenius University in Bratislava, Faculty of Law, Bratislava 2011

⁸¹ Olimpiai Karta – 44 Invitations and entries 4.

⁸² Sporttörvény 38. § (3) fa)

⁸³ Olimpiai Karta – 44 Invitations and entries 4.

és a NOB által megkívánt követelményeknek, hogy női versenyszámokban versenyezzen. Dutee Chand a döntést nem fogadta el, annak újragondolását kérte. Ennek elmaradása miatt a Sport Nemzetközi Választottbíróóságához (továbbiakban: CAS) fordult. Álláspontunk szerint az ügy lényegi kérdése az volt, hogy az indiai jog szerint nő indulhat-e női versenyszámokban. Dutee Chand szervezetének természetes (nem stimulált, nem kívülről bevitt), de magas tesztoszteron szintje volt. A CAS döntés⁸⁴ részben Dutee Chand-nak adott igazat, akit eltiltottak a női versenyszámokban indulástól. A CAS álláspontja szerint az IAAF hiperandrogenizmusra alkotott szabályozása diszkriminatív, mivel csak a nőkre vonatkozik és a szigorúbb feltételek olyan tesztoszteron szintre vonatkoznak, amelyet a hiperandrogen nők szervezetének a természetes működése eredményez. Az ilyen diszkrimináció - nem indokolható, nem arányos -, ellentétes az Olimpiai Kartával⁸⁵, az IAAF alapszabályával⁸⁶, és az IAAF székhelye szerinti monacói joggal. A felek egyetértettek abban, hogy az ún. sovány testtömeg (továbbiakban: LBM) hozzájárul a végső soron a magasabb szintű sportteljesítményhez. A felek abban nem értettek egyet, hogy a tesztoszteron szint felelős az LBM-ért. Az IAAF indokolni tudta a magasabb tesztoszteron szint = magasabb teljesítményt a szervezetbe kívülről bevitt tesztoszteron (dopping) esetekben. A felek abban sem értettek egyet, hogy hatásukban eltérőek a kívülről „bevitt” tesztoszteron és a szervezet által termelt tesztoszteron. A hiperandrogén sportolónőknek a saját testük által termelt tesztoszteronszintje magas, de ezzel nem sértenek semmilyen WADA szabályt. A CAS döntés az IAAF hiperandrogenizmusra alkotott szabályozását két évre felfüggesztette, azzal, hogy a versenyzőnő folytathatja versenyzést női versenyszámokban. A CAS 2018. január 9-i sajtóközleménye szerint a szabályzat felfüggesztése fél évvel meghosszabbodott.⁸⁷ A döntés alapjaiban rengette meg a női versenyző-férfi versenyző kategorizálást.

7. A választottbíróági döntés hatása

A NOB orvosi és tudományos bizottsága 2015. novemberben kiadott nyilatkozata a transzneműséggel (nem-váltás) és a hiperandrogenizmussal foglalkozik⁸⁸, a sportszervezetek számára tartalmaz szempontokat, amelyeket a női-férfi versenyszámokban való indulási jog tekintetében.

Az IAAF 2018. márciusban új megfelelési, jogosultsági szabályozást fogadott el

⁸⁴ Sport Nemzetközi Választottbíróóság, CAS 2014/A/3759 DuteeChand v. AFI & IAAF Forrás: http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/AWARD_3759_FINAL_REDACTED_FOR_PUBLICATION_.pdf, (Továbbiakban: CAS döntés) 2019.02.28

⁸⁵ Olimpiai Karta - Fundamental Principles of Olympism 6.

⁸⁶ IAAF 2017 Constitution – Article 4 Objects 3-4. Forrás: <https://www.iaaf.org/about-iaaf/documents/constitution>, 2018.10.29

⁸⁷ Forrás: http://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Media_Release_3759_Jan_2018.pdf, 2019.02.28

⁸⁸ IOC Consensus Meeting on Sex Reassignment and Hyperandrogenism, November 2015 Forrás: http://www.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2015-11_ioc_consensus_meeting_on_sex_reassignment_and_hyperandrogenism-en.pdf 2019.02.28

a női versenyszámokban való részvétel vonatkozásában⁸⁹, mely szerint a biológiai nem gyűjtőfogalom, amely magában foglalja a kromoszómális, gonadális, hormonális és fenotípust. Az új szabályozás szerint léteznek versenyzők, akik „eltérő nem-béliei fejlettséggel” rendelkeznek (továbbiakban: DSD), továbbá elismeri, hogy néhány országban jogi értelemben is létezik harmadik nem. A Klasszifikáció azokra a sportolónőkre terjed ki, akik DSD-vel rendelkeznek, és az ún. keringő tesztoszteron szintje 5 nmol/L vagy annál magasabb, és androgénszinttel rendelkezik. Ezek a versenyzők akkor indulhatnak női versenyszámokban nemzetközi versenyeken, ha jogszabályok szerint nők vagy intersexneműek, és a vérben keringő tesztoszteron szint 5 nmol/L értéknel alacsonyabb a nemzetközi versenyt megelőző fél évben folyamatosan. A Klasszifikáció felsorolja a speciális (női) megfelelési szabály hatálya alá tartozó versenyszámokat. A Klasszifikáció női megfelelési szabályait nemzetközi versenyeken kell alkalmazni, illetve nem nemzetközi versenyeken is, amennyiben hiteles világcsúcsot szeretne a versenyzőnő felállítani.

Az IAAF 2019. februári hírlevelében megjelent cikk⁹⁰ hangsúlyozza, hogy az IAAF nem tekinti férfinak a DSD-vel rendelkező sportolónőket. Nem vonja kétségbe a nemzeti jog által megállapított nemi besorolást. Azonban, azokban az esetekben, amikor a DSD-vel rendelkező sportolónő tesztoszteron szintje megközelíti a férfiakra jellemző szintet, a fair verseny érdekében meg kell kérni a sportolónőt, hogy csökkentse a szervezete által termelt tesztoszteron szintjét. A hírlevél február 18-i keltezésű cikkében nemzetközi szaktekintélyek állnak ki az IAAF Klasszifikáció DSD szabályozása mellett.⁹¹

8. Összefoglaló gondolatok

Egyetértünk azzal, hogy a női-férfi kategorizálás biológiai értelemben gyűjtőkategória.^{92,93}Vélhetően növekedni fog azoknak az országoknak a száma, amelyek lehetővé teszik a hivatalos dokumentumokban azt, hogy az állampolgáraik ún. harmadik nem besorolást kapjanak. Az egyes országok joghatóságainak kompetenciájába tartozik a női-férfi, esetleg „X”, „undefinied” vagy „harmadik nem” besorolás az állampolgáraik vonatkozásában. A jogi besorolás független lehet a biológiai nem (sex) meg nem határozhatóságától, illetve a társadalmi nemtől (gender)is. A sportra, a sportolónőkre és sportolóira, a sportban érintett

⁸⁹ IAAF Athletics Eligibility Regulations For The Female Classification (Athletes with differences of sex development) Published on 23 April 2018, coming into effect as from 1 November 2018 Forrás: <https://www.documentcloud.org/documents/4449932-IAAF-Eligibility-Regulations-for-the-Female.html>, (továbbiakban: Klasszifikáció) 2019.02.28

⁹⁰ Forrás: <https://www.iaaf.org/news/press-release/iaaf-response-to-media-report> 2019.03.03

⁹¹ Forrás: <https://www.iaaf.org/news/press-release/cas-dsd-experts> 2019.03.03

⁹² Klasszifikáció – 1. Introduction 1.1 (b) (i)

⁹³ IOC Regulation on Female Hyperandrogenism Forrás: https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2012-06-22-IOC-Regulations-on-Female-Hyperandrogenism-eng.pdf, 2019.02.28

szereplőkre a fair play szabályait is alkalmazni kell.⁹⁴ Ezért a sportolónők és sportolók besorolásánál elengedhetetlen a biológiai szempontok figyelembe vétele az egyes - női-férfi, illetve vegyes - versenyszámokban való részvétel engedélyezésénél.⁹⁵ A diszkrimináció elfogadható, amennyiben az szükséges és elégséges mértékű a sport fair play szellemének megfelelőzéshez, valamint nem sért semmilyen sportági szabályzatot- és a sport társadalmi környezetét biztosító jogszabályt sem. A nemzetközi és a hazai sportszervezeteknek a lehető legnagyobb gondossággal, a szükséges mértékben és arányban kell meghatározni, esetleg korlátozni a női-férfi versenyszámokban az indulási jog lehetőségét. Nem feltétlenül esik egybe a hivatalos dokumentumokban szereplő nem a sportolói nem kategóriájával, előfordulhat, hogy egy ország hivatalos dokumentuma szerinti nő nem indulhat női versenyszámokban. A nemzetközi és a nemzeti sportszervezeteknek fel kell készülni, hogy egyes országokban lehetséges ún. harmadik nem feltüntetése a hivatalos dokumentumokban, és ezekben az esetekben is meg kell határozni, hogy női vagy férfi versenyszámban indulhat a versenyző. Álláspontunk szerint a Klasszifikáció szabályai igazolására készült tanulmányok tudományos- és sportszakmai szempontból is megalapozottak.^{96,97} Ez a tudományos munka nem spórolható meg a többi nemzetközi sportszövetség részéről sem. Megfontolásra javasoljuk sportolói, versenyzői „útlevél”, tanúsítvány bevezetését, amely dokumentum hivatalosan tartalmazná többek között az adott sortoló sportbéli nemét is. A tanúsítványt a nemzetközi sportszövetségek állíthatnák ki, megfelelő szabályok szerint, ideértve a jogosultsági szabályokat, illetve a jogosultság megállapításához szükséges módszertani- és eljárási szabályokat is. Mivel egészségügyi adat kerül rögzítésre, az adatvédelmi szabályok megalkotása is kellő körültekintést igényel. A nemi besorolás komplex problematikája várhatóan egyre több sportág esetében kényszerít ki az egyes versenyszámokban való indulás jogának újragondolását. Nem kérdés.

---

⁹⁴ IOC RegulationsonFemaleHyperandrogenism Forrás:

https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2012-06-22-IOC-Regulations-on-Female-Hyperandrogenism-eng.pdf, 2019.02.28

⁹⁵ Klasszifikáció – 1. Introduction 1.1 (a)

⁹⁶ J HANDELSMAN, David, L HIRSCHBERG, Angelica, BERMON, StephaneCirculatingTestosteroneastheHormonalBasis of Sex Differences in Athletic Performance, EndocrineReviews, Volume 39, Issue 5, 1 October 2018, 803–829, <https://doi.org/10.1210/er.2018-00020>, 2019.03.03

⁹⁷ BERMON,Stéphane, GARNIER, Pierre-Yves Serumandrogenlevels and theirrelationto performance in track and field: massspectrometryresultsfrom 2127 observations in male and femaleeliteathletes, British Journal of SportsMedicineVolume 51, Issue 17 Forrás: <http://dx.doi.org/10.1136/bjsports-2017-0977922019.02.28>